

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser àrbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa la Unió Catalanista, tenen el dret y 'l' deure de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga llur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques o socials**.

SUMARI

Aont es el Catalanisme?, per *R. Casals y Peypoch*.—Esguards, per *Franc*.—Englantines: Al Dr. Hieronim en alabanza de la Coronica.—Retalls y alabances, per *J. Jaumandreu*.—La Catalana Alguer, per *Manel Alcántara y Gusart*.—Intima, per *J. aquim Delclòs y Dols*.—Cròniques d'art, per *Jaume Andreu*.—Música, per *C. Batlle*.—Teatres, per *Eryt*.—Unió Catalanista: secció oficial.—Garbellant.—Noves.—Cançoner popular: Concell.—Vida cultural: Conferencies de Dret Civil Català.

Aont es el Catalanisme?

VOLÉM la supressió de quintes o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit del estat espanyol, per medi de voluntaris o diners.

Aquesta es una de les clàusules que, ab l'assentiment unànim de tots els catalans, figura y sintetisa palesament l'esperit de la nostra terra, en la època que's suscrivieren les memorables Bases de Manresa.

Fou allavors que poc feia s'acabava de perdre aquells terrenys d'enllà del mar, que l'estatisme burocràtic anomenava Colonies; fou allavors, que també sortien al toc de la «Marcha de Cadiz», vaixells abarrotats de carn humana, de dret al sacrifici forsós, no voluntari. En aquells temps en que les nostres idealitats patriòtiques se rebien arrèu de la península ab odi y aversió manifest, Catalunya ab fermesa y forta convicció tingué un hermós gest d'humanitat, doncs moguda per sentiments del més sincer y enlairat patriotisme, protestà y abogà pel servei militar voluntari, costantli aquesta noble actitud

denuncies y empresonaments. Y es que aquell voler, aquell esperit, es, malgrat se digui tot lo contrari, una veritable característica dels catalans, en tractantse de llibertat individual; per aixó, aixís entenentho, fou suscrit unànimement pel voler de tot el poble català, el veritablement lliberal y equitatiu servei militar voluntari, en les Bases de Manresa.

Però aquesta característica, en el transcurs del temps en que aquesta s'afermà, mercès a totes les divagacions en que s'ha trobat la nostra idealitat patriòtica, deu haver desaparegut, mercès al haver passat tant pel cedàs de les investigacions forasteres que cada moment ens descobrien en una diferenta faisó. Lo cert es que l'any passat se presentà a les Corts del estat espanyol, un projecte de llei de servei militar obligatori, y com natural haguera sigut que els representants de Catalunya haguessin fet sentir la seva veu en contra de tant democràtic projecte, no passà res d'aixó, ni una sola veu de representació catalana obrí la boca pera protestar d'aital servei, per antihumà, per regressiu y poc regulador del malestar social. Cap, absolutament cap, exaltà y preconisà el

servei voluntari, com era lògic y natural que aixís ho fessin. Una sola veu y encara no de la nostra terra, en ple Senat en protestá sempre, mentres allí es discutí aquest projecte, y aquesta veu fou la del *clerical y reaccionari* bisbe de Jaca, que continuament cantá les excelències del servei militar voluntari. ¿No fa vergonya l'actitut passiva, abominable dels representants de Catalunya al parlament del Estat, enfront d'aquest projecte ministerial, que com tots els que s'inventen, van de dret al nostre modo de esser, ataquen y lesionen les nostres diferents característiques nacionals? No es conegut de tothom que'l caràcter catalá no es belicós, ni de fàisó militar, tota vegada que aquestes ocupacions y empleus, el 90 per 100, per no dir la totalitat, les exerceixen individus de les altres nacionalitats ibèriques?

Peró el mal ja está fet, y que s'hagi arribat a n'aquest extrém tot té la seva explicació. Tots els elements que formen el moviment patriòtic de Catalunya, s'han transfigurat ab les aliances que uns y altres han fet, ab elements impropis a les nostres integrals reivindicacions. Els uns adherits a la política negativa y jacobina dels elements republicans històrics y espanyolistes que advoquen per aquesta mena de servei tant poc equitatiu, ja estarán contents, perque han conseguit lo que volen. Els altres que s'han decantat impúdicament, mercès també a l'acostament ab elements dinàstics, a la política governamental, pera no comprometre la situació que actualment s'han creat, favorable a n'ells, empró obertament contraria a la nostra terra, no han obert la boca per res.

Y aixís s'ha perpetrat una nova ofensa a la nostra Patria, un nou atac a les nostres reivindicacions humanitàries.

Nosaltres, nacionalistes de tot cor y de pura essència, qu'encara el llot de les baixes concupiscències no'ns ha tacat, protestèm fortament d'aquest nou ultratge a l'essència de les nostres doctrines nacionalistes, al ensemps que recriminèm ab tota la força de la nostra raó l'antipatriòtica y passiva, per no dir culpable acció, de aquells representants, que sortits pel voler dels sufragis catalans, en lloc de treballar constantment en defensa y profit d'aquests y del seu ideal, ab la llur abstenció, fan que'ls nostres eternals enemics vagin esborrant de una a una les característiques propies de la nostra personalitat nacional.

Aont es el Catalanisme?

R. CASALS Y PEYPOCH.

Esguards

Caritat! amor al próxim, virtut exelssa enaltidora de tota acció que tu acompanyis, has esdevingut sagnant ironia.

Tot es explorable y tot s'explota; mes semblava que la quantitat per una venda de dignitat s'havia apartat y mantingut sempre fora de l'atmosfera pestilenta de la corrompuda societat.

Ha sigut una serpeta que al cor domina ab son encls la que l'ha posat als peus del magnat omnipotent, del servilisme.

Bo y lloable es curar el mal, mes, molt més lloable es prevenir y evitarlo, posant a xopluc de la tempesta al pobre caminant a qui amenaça.

La virtut es virtut quan no la posèm al servei del egoisme, del orgull, car llavors la denigrèm rebaixanla al nivell d'una mala passió que al cor domina.

Les nostres altes dames, els nostres bibe-lots de saló, de trasparencia rosa s'han reunit, y com nova junta d'ilustres dames de Estropajosa, cal fer quelcom, se diuen, cal aixugar llàgrimes quan ni tant sols han intentat sisquera una volta procurar evitarles.

A la mare que li retornin al fill sense bras o sense cama, ja n'hi poden donar de diners, ja n'hi poden estendre de diplomes y amoinarla ab discursos de llampant fraseologia, si a n'aquell tros de ses entranyes tot el vostre orgull y totes les vostres riqueses ni li podrán retornar el bras ni valen tant com una llàgrima dels ulls d'aquella mare.

No es ara, quan el vostre altruisme deu despertar-se, que bé prou ho sabèu quan val, segons la llei, la vida d'un home, y per una petitesa, car la llei amiga vostra no es pas molt exigenta, podèu sentir al cor el pessigolleg de la satisfacció y l'ànima rublerta de joia per haver robat la carn al llop.

Mes tot aixó no es possible, puig res ne treurien de vostra quantitat. Cal predicar ab l'exemple, passant tardes en el cine ab la dolor d'un carmel-lo a la boca, rebent homenatges, sentint paraules galants; cal lluir les formes en la platea y llotjes del teatre, deixant indefenses a la mirada del lasciú quelques coses que al vostre pudor repugna ensenyar y que vosaltres mateixes prou ho sabèu no devèu ferho.

Mes la quantitat tot ho tapa. Es bonic fer bé y repartir arreu bé, mes tampoc es lleig lle-

gir al endemà el nom al diari acompanyat de quatre galanteries d'impremta, y ho es tant poc de lleig que val la pena de fer bé pera fruïr d'aquesta petita vanitat personal.

Si no hi hagués la realitat, tot fora molt bell, y aquesta 's diu que tot es orgull, vanitat, estulticia, cursileria, tot menys lo que tindrien de tenir y practicar: caritat.

FRANC.

ENGLANTINES

AL DR. HIERONIM PUJADES

EN ALABANZA DE LA CORONICA

*escriu en Llengua Catalana:
de un seu amic religios Caputchi*

SONETS

I

Treball es de pujar les grans Pujades
que sonch de pochs pujades y molt dretes:
no menos es difícil als que lletres
professan, de cantar les olvidades
Histories: quels antichs no han deixades
devall de las proeses quels han fetes
en armas, en persona, ardis y tretes,
la patria defensant ab mans armades.
Pujades puja aquesta gran pujada
contant de Catalunya la Historia
qu'estaba ja de tots casi olvidada.
Aqui l'enteniment, y la memoria
mostre, y 'l zel de patria tan honrada
pus parl'en catalá. Deu li don gloria.

II

Si lo thesor que está devall la terra
cubert y amagat, dins ses entranyes,
no hi ha qui'l serque y trague a les campanyes,
es cert no cause pau ni ménos guerra.
Pujades un thesor trau de la terra
de son enteniment, y ab tals entranyes
de amor lo comunike a les companyes,
dels homens, quels fa richs, y lleve guerra.
Es lo thesor l'antiga y gran Historia
dels Cathalans primers y que fundaren
la patria y les ciutats de Catalunya.
Tant gran premi mereix desta memoria
que escriu Pujades, com los que fundaren
ab vida, ab sanch, ab armes Catalunya.

(D'un llibre antich)

Retalls y alabanses

Admirador de la obra intensament catalana, del meritíssim Joaquim Pecanins, volia posar un elogi a la seva glosa de la cansó popular que m'ha vingut en aquelles planes, esquisidament modestes, qu'el mestre en diu «Cròniques del Orfeó Manresà» y parla aixís:

«...L'autor d'aquestes melodies que sentirèu es anónim, es a dir, anónim en el sentit individual, reconeguda com es la personalitat catalana, no podem pas dir anónim a n'alló que té una ànima, que té una historia, que té una tradició digna de ser continuada com a tal.

Si al home mes humil, si al mes ignorat dels aquí presents li diguessim que ara li anèm a cantar unes cançons compostes del seu pare, del seu avi o besavi, veuríem obrirli les parpelles per copsar tot alló que la orella no li arribés a percebre, obriria tots els seus cinc sentits pel interès que li tindria, estaria tot satisfet y fins potser pendria aires de geni hereditari.

Doncs be: cada un de nosaltres, tots plegats, pel sol fet de ésser fills d'aquesta Catalunya, el som aquest herèu, cada un de nosaltres podem dirnos, — ara sentirem aquelles mateixes notes ab que la mare vetlla'l nostre són tot bressolantnos; ara sabrèm ab quines paraules modulades s'expressaven els nostres pares per galantejar les nostres mares, ara sabrèm quina bella remor feien els treballadors per endolcir ses fatigues, ara passarà en sons per nostres ulls y per nostres oïts aquella fé sagrada de nostres avis, ara podrèm parlar la fibra, l'ànima catalana, que pel sol fet d'ésser ànima gosa de la immortalitat a través d'aquests sigles corruptors y desfiguradors de la nostra cansonística, ara també sabrèm lo que'ns dona més caràcter, lo que'ns glorifica ab més nervi, lo que certifica ab més autoritat un bell passat, lo que autorisa ab més antomàssia 'l verb, la nostra estimada llengua catalana qui ha anat de bracet en tot temps ab nostres cançons fonentse en un bloc la una y l'altra de tal manera que no sabèm pas qui fou primer la cansó o la lletra que l'acompanya.

Per dever de conciencia, en ferma convicció, tinc de manifestarvos que sentiria un viu remordiment si a la nostra cansó popular no li haguessim ofert un lloc de preeminencia en aquestes sessions íntimes y d'ensenyansa que anomenem «Hores d'Art». Perqué si en nom del Art tinc de parlar, si veniu aquí una vegada cada

mes a sentir la meua paraula tant pobreta y tant humil com fervorosa, tinc de comensar per dirvos que no'ns podem apartar, ni distreure de que les nostres cançons populars són la base sòlida de tot progrés musical essencialment català. Aixó ho han afirmat tota una munió de celebritats musicals que al anomenarles n'hi hauria una lletania llarga, tant llarga que no podríem pas donar el calificatiu d'home célebre o genial, al qui pràcticament no hagués fet aquella afirmació esdevinguda sentència.—La música indígena es el gènessi de la inspiració.— Si en les manifestacions d'art català ens apartéssim de les nostres cançons populars, ens apartaríem, en cert modo, de la nostra manera de fer, de pensar, de viure; per llei d'herència ja les portem hereditades; aquesta mateixa sang que fa batre'l nostre cor, ha regat el cervell d'aquells que les kompongueren: es la mateixa sang, es el mateix sentiment y per lo tan tindríem una culpabilitat imperdonable si apartànt-nosen les deixéssim perdre, si no mes quedessin escrites com a document curiós d'un passat, com un de tants objectes arqueològics.—Perqué hem de saber senyors, que per més que la notació musical hagi donat grans gambades a dintre del seu ram, hi han coses que la gràfica no pot, ni podrà mai expressar ni traduir. Aixís com una sonata tocada per un bon executant se diferencia de la tocada per un aparell de maquinaria, aixís mateix es diferenta la cansó sentida o anotada.

Reconeguda, doncs, la importancia de la resurrecció de la cansonística catalana podem afirmar que si una tradició, tenim digne d'esser continuada y lloada es aquesta. Amén de Deu, que's perdi que foragitèem de nosaltres tot alló tradicional que pot entorpir o fer anar poc a poquet lo que pot anar depressa, perque francament no soc pas dels quins tinguin mes fe en obrar per la tradició, car hi han coses com l'Art, que fentles per pura tradició decauriem en un estat d'estacionament y per lo mateix barrariem la porta en l'avens.

Nosaltres en época actual—hem de confessarho,—vivim esmaperduts en el camp de la melodia per influencies malsanes de Ponent si volèu, pero mes que res per la nostra feblesa, per aquell avergonyador *tant se me'n dona* que ab tanta frecuencia acut als nostres llavis com un renec d'aristócrata.

Si ara volguéssim fer una cansó (prescindint de la técnica), kompondrela vull dir, la fariem a trocets de una indumentaria tan innoble que no trindria res que veure ab l'esperit català encara

y tot que acudíssim a n'els recursos de la técnica.

Volèu dirme quin tecnicisme havien de menester nostres passats per kompondre una cansó qu'esdevingués popular? Volèu dirme a quina deù de riquesa melódica s'abeuraven per inspirarse en semblants melódics?—Jo no sé res mes, no mes sé que eren purs, qu'els seus oïts no estaven infectats per cap innoblesia de les que he fet referencia, de tecnicisme... ni sabien lo que era, ni sisquera tenien idea d'altres melodies que no fossin les que sentien en els chors de les iglesies.—Ja ho veieu, doncs, nosaltres que vivim en el sigle de les llums, qu'ens enorgullim d'haver fondejat qüestions de tecnicisme, que anèm al Liceu o al concert y aplaudim música de Wagner, de Strauss y que s'estudien coses que's perden a la percepció dels oïts... no tenim prou ánima pera kompondre una cansó d'ánima essencialment catalana.—Podríem dir que de poesia musical catalana ja no'n naix, se fan grans discursos musicals, aixó sí tant o mes qu'avans, però l'encís de una melodia nova y essencialment catalana, no.—Aixó fa vergonya y fa vergonya y afronta perque 'ns desnaturalisa, perque 'ns degenera musicalment. Com que jo l'he sentida aquesta vergonya, aquest afront, com que aquí Manresa mateix, no fa pas molt temps, vaig probar de posar música a una poesia que se'm confià y al tenirla madurada el meu Mestre m'hi va fer veure la influencia melódica de una cansó xorca, exótica y baixa qu'han sentit tots els pobles que tenen un tros de carretera per portarhi un piano de manubri, com que aquesta vergonya l'han de sentir els nostres fills y ells ens demanarán compte del tresor que'ns hem deixat perdre per culpa de aquesta negligencia que 'ns invadeix, per culpa d'aquest renec aristocràtic, per aixó vos he cridat avui a tots perque la sentissiu la cansó popular, perque la tornessiu a viure, per redimirnos d'aquest pecat per medi del amor a les cançons, per tornarles a possehir, perque tornessim a donalhi hospitalitat en els nostres sentits, perque elles ens amarín de noble beatitut catalana, perque tots nosaltres tinguem en endevant el desitg de conservar aquestes cançons, si no per nosaltres mateixos, pels nostres fills que són una continuansa de la nostra propia vida.»

He dit que *volla* posar un elogi a n'aquestes belles paraules, pero davant de la sincera eloqüencia de les mateixes, m'ha acobardit la temensa de mostrarme inexpressiu y he preferit

propagarles com a suprema lloansa. Tot lo que podria dir en elogi, vui condessarho en uns mots vers l'home qui les ha inspirades, qui es fort y humil en l'agermanament de l'art, en la santa persistencia de ideals nostrissims. Heus-aquí

aquests mots que'm surten de l'ànima, amic y mestre, ressó d'un jorn de festa: *Mercés, jove patriota, educador de la Ciutat.*

J. JAUMANDREU.

LA CATALANA ALGUER

AL MARGE D'UN LLIBRE FOLKLÓRIC D'EN JOSEP PALOMBA

Tradicioni Usi e Costumi di Alghero es el nom d'aquest llibre, que a través de les aigües mediterrànies, porta fins nosaltres, una enco-ratjadora alenada de catalanitat.

L'Eduart Toda, l'any 1888, de tornada d'una excursió per la illa de Sardenya, corprès y admirat de l'amor y la tenacitat ab que'ls algueresos serveixen la nostra llengua y les nostres costums, deia:—«Han sigut oblidats de Catalunya, però ells no la oblidarán...»

Y bona mostra de la bella veracitat d'aquestes paraules, es aquest llibre que'ns porta tot l'esperit català de la dolça ciutat mediterrània.

Tasca d'amor y mereixedora del més coral agraiment, es la d'en Josep Palomba, al esquin-sar el vèl d'italianisme de la seva ciutat volguda, pera mostrarne l'ànima genuinament catalana.

Tot es català a Alger, ens diu l'obra d'en Palomba. Arrenquèn les plaques oficials dels carrers de la vella ciutat, y quedarà 'l nom català que s'adapta perfectament al aspecte y la manera d'esser de les vies alguereses, quedarà el nom ab qu'encare 'l poble les anomena. Catalans són els noms dels bells indrets qu'envolten la ciutat. Y davant d'ella, en la blavor de les ones suaument inquietes, un illot, «lu català» sorgeix remembrador com una fita gloriosa. Potser en ell, s'hi amarraren les naus d'en Pere *el Gran*, al desembarcar a la illa.

Es en tots els aspectes de l'esperit popular d'Alguer, que s'hi descobreix la petja catalana. Deu esser en els capvespres de festa, quan la proximitat de la fosca comensa a entenebrir l'espai, quan s'acaben els esbarjos y les rotllades amicals van estrenyentse pera donar lloc al nou-arribat, quan una alegria franca comensa a es-purnejar en les paraules; deu esser aleshores, qu'en el foc de la conversa, en les endevinalles plenes d'imatges qu'emboiren y desemboiren el cervell—en aquelles devinalles tant catalanes-

ques que'ns mostra en Palomba—passa triom-fal la llengua catalana. Y confidencialment, en l'enamorada paraula dei aimant deu arribar fins l'otít d'ella, la senzilla y magnífica hermosor de les comparacions populars que tant prodiga-ment floreixen en el dialecte alguerès; men-tre la mainada deu saltironejar d'aquí y d'allà posant en els llavis llurs, sempre entreoberts al somriure de l'ingenuïtat, aquelles tonades y aquelles paraules, que si realment no les hem cantades en la infantesa, tanta es l'assimilació y la semblansa ab les que cantàrem, que'ls nos-tres llavis les pronuncien ab aquella dolça me-langia ab que repitirien avui una infantil cansó desapresa.

Aquesta catalanitat del poble, floreix, actual-ment, en la literatura; y la llengua algueresa, dialectal del català, queda maravellosament de-purada.

Quan en Pere III desembarcà a la illa de Sar-denya, un estol de catalans del camp de Tarra-gona, anaren ab ell a portarhi l'esplendor de la civilització Catalana. Perxó en la parla alguere-sa hi trasllueix aquesta modalitat fonètica, que aquí podèm observar en les comarques tarrago-nines, y qu'es una forta tendència en convertir al sò de *u*, les *o* átones del català pur.

Quan la nostra literatura—a mitjans del pas-sat segle—esclatava en un esplendorós renaixement, els batecs de la vida catalana que's desvet-llava, arribaven fins la ciutat d'Alguer; promo-venthi un deixondiment de l'esperit catalanesc. D'aleshores ensà, la ciutat catalana de la illa de Sardenya, ha restat de cara al mar que besa les dugues platges, d'Alguer y de Catalunya, es-guardant avidament com se desenrotllava la nostra renaixensa nacional, posant esperansa en el nostre triomf y posant fè en les nostres espe-rances.

Barcelona, a últims de la passada centuria,

cenyia en llor la testa del seu més alt poeta; y desde Alguer, ab el remoreig incessant de les ones, arribava una veu plena d'amor, la del poeta Novevole dell'Adami, que deia:

Ditxosa Catalunya, que entre tos fills famosos
lu gran poeta vantas Jacinto Verdaguer.
Del sol de Vallvidrera als resplendors hermosos
tant bé'n gosa ta filla, la catalana Alguer.

Encara un altre poeta, Ciuffo, ha glosat en les estrofes del «Himne Alguerès» les nobles aspiracions del poble d'Alguer, d'aquest poble que sigilosament—en el silenci de la sinceritat de cor—se condol dels dolors de Catalunya, y enjoia, ab un llas històric, el seu passat y ab un anhel esperitual, el seu avenir, ab les glories y les aspiracions d'Ella.

Diu el poeta, ab una patriòtica vibració en sa paraula:

De la banda de ponent
hi ha una terra llunya, llunya;
es la nostra Catalunya
bella, forta y renaixent.
En allà, nostrus germans,
redimits de la gran prova
van cantant la cansó nova
que atravessa monts y plans.
Es un crit atronador
per la catalana terra,
que mil ànimes enserra
en un llass de germanor.
Aquest crit es arribat
finsa a la nostra platja.
¡Catalans d'Alguer, coratge!
No olvidem nostru passat.
En lo sou gloriós camí
Catalunya sempre avansa
y per tot hont passa, llansa
la llevor que ha de florir.
¡O germans, no disperem,
Catalunya està fent via.
Prest arribarà lo día
en que tots renaixerem!

Després d'aquestes estrofes, no hi cap més qu'un fervent elogi pera la obra d'en Josep Palomba, que les ha fetes arribar fins nosaltres; un coral elogi—que no es aquesta ploma, tant humil, qui deu ferlo—pera 'l bon català, enamorat de la seva Terra.

Aquest llibre, ab la presentació de la llunya-na Alguer, tant catalana! deixa en el nostre pit com un rastre d'amor, un noble orgull naixent.

Un orgull que'ns fa girar els ulls cap a ponent, y cridar a n'aquelles terres—que volen imposar als altres una civilització qu'elles no tenen—sig-nantlosi la catalana ciutat de la Sardenya:

—Mirèula; á través dels segles de vida separada, manté, com el foc sagrat de Vesta, 'l rastre de la civilització que li portárem. Ab l'amor se feu gran la nostra Patria; aixís colonisava Catalunya!

MANEL ALCÁNTARA Y GUSART.

INTIMA

Voltejats de nostres fills
quin escalf en la llar nostra!
quin viure més complacent!
la vida, que n'es de dolsa!
El més gran ja sab llegir;
el mitjà, les lletres totes;
xarroteja 'l més petit
nomenant totes les coses.
Quan arriba 'l nostre Sant,
s'acosten tots tres alhora;
la *décima* que 'ls hi he fet
tots la saben de memoria.
El més gran la diu molt bé;
el mitjà la sab de sobres;
y 'l més petit, fa'l que pot,
y a son istil, la diu tota.
La sort que'ns ha donat Deu,
beneímla, dolsa esposa,
beneím del Creador
la felicitat que'ns dona.
Quin escalf en nostra llar
hi tenim a totes hores!
tenim tres àngels per fills
y ab ells a casa es la gloria.

JOAQUIM DELCLÓS Y DOLS.

Cròniques d'art

Esteve y C.^a — EXPOSICIÓ MARTÍ GARCÉS.

L'exhibició d'obres d'aquest novell artista es quelcom interessant y forsa respectable. Consisteixen sa major part en assumptes arquitectònics, empró sense la fredor propia del qui volgués fer extrictament arquitectura. Ell sab prescindir dels detalls secundaris que de res serveixen a la idea de conjunt, y cal confessar

que'n treu tot el partit possible; ab tot y manifestarshi un cert descuit en la perspectiva, consideració que val la pena tenir molt en compte sempre que's tractin treballs d'aital faisó.

L'arquitectura vol un encarinyament especial al operarla, y més que resóldrela, si's vol, es precis pressentirla, qualitat que si assoleix qualques cops, en altres, com dièm, hi mostra deixadesa.

Hi han notes ben sentides y encertades, moltes d'elles batenthi 'l sol, un sol qu'en Martí Garcés ens el va veure potser un xic massa motónon, defecte que'n pateix també al tractar lo que haurien de ser diferents coloracions verdisses en una mateixa tonalitat.

Ab tot y aixó, no vol pas dir que tinguèm de regatejarli mèrits. La obra d'en Martí que tot just s'inicia y per tant está en estat de formació, val la pena d'esperar son desenrotllo pera ferne un mesurat judici.

Fayans Catalá. — EXPOSICIÓ REGOYOS

Hem de convindre qu'estèm en plena tongada d'exposicions artístiques. D'ací d'allà arreu ens criden, essent causa de que ab prou feines poguèm donar l'abast. A la fi y al cap tot plegat resultarà en benefici d'algu. Dels fabricants de colors, per exemple.

Un desenfré s'es apoderat dels artistes y avui ja's pinta ab la mateixa tranquil·litat que si's fes mitja.

Aquí tenim en Darius Regoyos pel cas.

Qui es que no diria que totes aquelles teles són fetes com qui juga, sense *escarrassarshi*?

Llevat d'un curt nombre d'elles resoltes ab consciencia y ab la escrupulositat que tindria de esser sempre la norma del qui posa les mans pecadores en un manat de pinzells, tot lo demés es perdre 'l temps, treballar sens preocuparse poc ni gaire dels més rudimentaris principis de totes les estètiques.

Y ara, que vinguen els oportunistes y vulguen retrobar semblances de relació entre l'art d'en Regoyos ab el del Greco, Puvis y Besnard!

Pera esser revolucionari en tota manifestació artística, cal primerament passar pel adreçador, pel cedás ineludible del estudi, de la técnica, y sobre tot, de les idees. No fentho aixís, tot art que vulga passar per revolucionari ja no convens a ningú.

Sortosament avui el gran art pren una nova orientació sana y robusta en son camí de gloria que abandoná per un moment fatigat de xorques aventures.

Parlin Franz Stuck, Zügel, Herterick y tants d'altres, cap-davanters del moviment pictòric mundial.

Nosaltres comprenèm perfectament que'ls metafísics de la pintura tinguin en poca estima l'intercambi de relacions ab gent d'altres països, y aixó es lo que sembla voler demostrar en Regoyos en son pretengut art verge, lliure d'influències foranes, propòsit que no logra pas, ja que s'hi descobreixen tot seguit per poc que se analisin les seves obres.

Aqueix ribeteig d'originalitat, no es més que una regressió afeblidora que'l fa caure llastimosament en l'anorreador precipici dels atavismes, car en Regoyos res aporta de la fortitut de la rassa que sembla hauria de representar.

Fins la técnica de que's val, es a posta trinxadeta y prima, malgrat haverhi molta gruixa de color, mancanthi al ensemps la visió, l'essencia ignocenta de l'art noi que vol fer surar endebades.

Com a model de lo qu'estèm dient, vegis sino els *efectes de nit* que'ns dona de la Rambla y Plassa de Catalunya.

Lo mateix podria semblar un barco.

JAUME ANDREU.

Música

Liceu

Ab les representacions del *Mignon* y del *Faust* ha tocat a son fi la present temporada en aquest teatre, durant la qual si bé no ha tingut molt atractiu per les obres representades, ha obtingut interpretacions forsa arrodonides qu'han fet mantenir viu interès, en les que s'hi pot ajuntar d'un modo especial, la del *Mignon*, doncs l'obra's desenrotlla ab una varietat tal de situacions que requereix un gran esforç per identificar-se ab els personatjes, cosa que facilment han vensut els artistes qu'enguany l'han interpretada.

Es ja coneguda del nostre públic la creació que fa del *Mignon* la senyora Berlendi; tota la varietat de situacions per que passa l'estat de la seva ànima, foren dites ab gran justesa, tinguent moments emocionants que captivaren al auditori, que l'aplaudí ab entusiasm.

També ha trobat el paper de *Filina* un interpretador molt encertat en la senyora Clasenti, soprán lleugera, de bonic timbre de veu, sino de molt fácil frasseig, d'una afinació perfecta que no fa dubtarla en cap moment; la seva bonica

figura l'ajudà ab éxit en l'interpretació del personatge, del qual demostrà haver-ne fet un acabat estudi.

El públic la rebé ab franc aplaudiment.

El tenor senyor Perea, qu'en la present temporada ha realitzat una activíssima campanya ab l'admiració de tothom pel gran estudi que representa, 's feu també aplaudir pel seu correctíssim treball, estant com sempre justíssim de dicció.

El baix senyor Nicoletti, donant tot el caràcter al difícil paper del maniàtic *Lotario*, en el qual demostra els seus dots, per tothom reconeguts, de bon cantant y artista.

Bell costat feren a n'els anteriors la senyora Kosta y'ls senyors Badini y Giral, treballant ab fe y bona voluntat, ajustantse per complert en els seus papers.

L'orquestra y chors molt acertats, sortintne 'l públic completament satisfet del conjunt de l'obra, cosa que no's pot pas dir del *Faust*, que sigué objecte d'algunes manifestacions de desagrado per una part del públic, potser perque la obra de Gounod requereix pera ferla triomfar, una interpretació acabadíssima, y si bé la obtinguda al Liceu serví a n'el senyor Nicoletti pera donarnos a conèixer una nova mostra del seu talent, interpretant el *Mefistófeles* sense exageracions ni efectismes, vestintlo ab gran propietat, en cambi a la senyora Clamenti li mancà en algunes escenes, intensitat de sentiment, especialment en les del quart acte que'l senyor Nicoletti digué ab una forsa d'expressió admirable.

El tenor senyor Krismer, en el protagonista, trobà forses ocasions pera poguerhi lluir les bel·leses dels seus aguts, interpretantlo en conjunt ab molta discreció.

Dirigí l'obra, ab l'acert de costum, l'infatigable mestre Mascheroni, digne del més gran elogi pel treball qu'ha realitzat durant tota la temporada, obtenint sempre dels elements ab qu'ha disposat, els conjunts més perfectes, mercès al seu talent y a l'habilitat de la seva enèrgica batuta.

C. BATLLE.

Teatres

PRINCIPAL.—*El Marqués de Fontalba*, comedia en 7 actes, arranjamant d'una novela d'en Octavi Feuillet.

Mai hauríem cregut que la obsessió cinematogràfica que pateixen les nostres gents, poguessin influir en l'ànim d'un senyor anónim fins por-

tarlo a teatralisar un argument popularisat en els frontissos dels cines ab el nom de *El último de los Frontignact*.

Menys mal si l'empresa hagués anunciat els mil y pico de metres o l'immensa durada dels set actes en que's divideix la flamant *Novela de la vida*.

Peró 'l fet es consumat y'l romanticisme de la comedia, sortintse per un moment del marc de la cambra fosca y de la novela per entregas, s'extén en esgarrifanses melodramàtiques—que fan riure—per la sala, digne de millor sort, ont s'hi ha fet y podria fershi veritable art escènic.

Lo únic que'ns ha agradat ha sigut el reveure algunes de les decoracions estrenades en aquesta y la passada temporada; les que representen interiors tant malament com sempre. La de les runes del castell, nova a mitjes, bastant posada en raó.

Ara, els coratjosos artistes ens dispensin, però ab franquesa, pera aquest genre ens agradaren més *els de la pel·lícula*.

ERYT.

UNIO CATALANISTA

Secció oficial

L'Associació Catalana de Beneficencia ha adreçat aqueix comunicat a l'Ajuntament de Molins de Rei:

«Senyors: Aquesta entitat de beneficencia té'l gust de felicitar a n'aquest Ajuntament y ab ell tot el poble de Molins de Rei, pel memorable acte d'issar la bandera catalana en sa casa comunal. Que per sempre més hi onegi com a signe catalanesc y com espill de la dignitat, de la justícia y de la moralitat ab que sempre han segellat sos actes tots, les corporacions genuïnament populars de Catalunya.

Així interpreta aital acte aqueixa Associació y pel Concell Directiu té la gratíssima satisfacció de comunicárvosho.—El Secretari, F. Pineda y Verdager».

Havent rebut en contestació al mateix el següent ofici:

«Alcaldia Constitucional de Molins de Rei.

Senyor: Aquest Ajuntament no pot menys que remerciar a la benèfica Associació que tan dignament presidiu; per la xardorosa felicitació que pel fet d'issar la Bandera Catalana en nostra Casa Comunal, ens dirigireu el dia 25 del passat janer.

En sessió celebrada el dia 30 d'aquell mes, vaig donar compte a la Corporació Municipal, de vostre missatge; y permeti 'l bé de Catalunya que dita Bandera en sos plecs hi abrigui sempre la dignitat, la moralitat y la justícia, tal com desitjau.

Visquèn molts anys.

Molins de Rei, 1.er de febrer de 1912.—L'alcalde, Josep Tort.

Senyor President de la Associació Catalana de Beneficencia, Barcelona.»

GARBELLANT

Que *La Veu de Catalunya* no tingui espai en ses columnes pera ressenyar els actes de la Unió Catalanista no'ns estranya, aixís com tampoc que les que's digna publicar sien tant migrades com se vulgui. Lo que sí ens estranya, es que, periòdics que tenen la obligació de tenir respecte a l'entitat capdal, car aixís se respecten a sí mateixos, se creguin cumplir son deure copiant a *La Veu*.

Ens entenem els senyors de *La Sembla*, de Terrassa, periòdic adherit a la Unió Catalanista?

Un pare *provinciano* s'ha presentat a la zona de reclutament de Ciudad Rodrigo (España) oferint a les armes a un seu fill, en substitució de un altre que entrant en l'actual lleva, havia cregut convenient *emigrar*.

El mateix pare té una filla que ha fet proeses al camp de batalla.

Ja sabem de qué's tracta: de *Los hijos del Cid*.

En una conferencia que'ls *jóvenes del Círculo Conservador* donaren, hi prengué part el divertit regidor del nostre Ajuntament, senyor Garriga y Coll, y al pendre la paraula, va prometre treballar dintre 'l Consistori en prò dels ideals que sustenta 'l *Círculo*, no obstant y no poder comptar ab l'ajuda de cap més regidor.

Qui vol que li ajudi a fer el ridícol, *pobre hombre*.

En el pati de l'Administració de Correus, hi ha una mena d'estanc sense tabacs, aont expendeixen sagells pera'l franqueig de la correspondència.

Dintre d'aquest estanc, hi ha un estanquer castellà y malcarat. Es clàssic que tots els estanquers castellans siguin malcarats.

Entra un jove, portant una lletra closa a la mà:

— Fassim la mercè de donarme un sagell de 25 céntims.

L'estanquer alsa'l cap ràpidament; s'el mira de cap a peus, y diu:

— *Querrá usted decir, un sello de a real.*

— Vui dir un sagell de 25 céntims—replica el jove recalcant la paraula «sagell».

L'estanquer, ab posat de perdonavides, obre'l calaix y's disposa a trencar el sagell, de la fulla corresponenta, mentre rondina:

— *Pues aquí no tenemos sachells....*

— Ah, no?—interromp el jove vivament—m'ho hagués dit mes aviat!

Y'l planta, ab el *sello de a real* a la mà.

Dèu esser l'estanquer del dols y armoniós senyor Garriga y Coll.

El periòdic «*Acción*» comparant la última vinguda d'en Dato, a Barcelona, ab aquella cèlebre arribada que se li tributà l'any 1900, diu que aleshores *la Ciudad que tanto admirara Cervantes, cerró por unos días el archivo de su cortesía, y una juventud inconsciente, y un populacho irredimible, se lanzaron á la calle con toda la grosería de su vesanía política.*

Quina manera que tenen de tractar a n'en Cambó, els seus amics d'última hora!

El general Polavieja ha sigut nomenat membre de l'*Academia de la Historia*, dignitat que la tenia ben merescuda perque, indubtablement, ell representa una fase ben remarcable de la Historia de l'estat espanyol.

En la solemne sessió que celebrà l'*Academia* pera la recepció del nou acadèmic, el senyor Polavieja llegí un discurs sobre «Les conquestes d'Espanya a América».

Sense intenció de criticar l'elecció de tema pera aquest discurs, creiem, noblement, qu'el senyor Polavieja podia parlar, ab bon coneixement de causa, d'altres epissodis entre l'estat espanyol y América y fins l'Oceania; pero no precisament de les conquestes.

El senyor Adolf Marsillach de *La Tribuna*, parlant dels concurs pera'l monument á n'en Maceo, deia qu'els artistes espanyols eren els únics que no devien anar a aquest concurs.

Y acabava dient que *mientras no hayan pasado cincuenta años de la independencia e Cuba, no creo que ningún artista cubano osara tomar parte en un concurso que en España se abriera para levantar un monumento en Madrid á un héroe español de la guerra separatista.*

Pero, senyor Marsillach, lo més difícil d'aquest cas que vosté planteja, no es el trobar l'artista cubà que volgués pendre part en el concurs, sino trobar lo monumentable.

NOVES

Les lletres Patries están de dol. Recent encara la mort de l'excels Maragall, un altre esclat patrici ha baixat a la tomba.

Era en Miquel Victorià Amer el patriarca de les lletres catalanes. A elles dedicà la seva vida y les seves composicions literaries son esplèndida mostra del nostre renaixement.

Ab la esquisita poetisa na victoria Penya, son dols amor, compartí les tasques, y abdós vegeren coronats sos esforços per l'èxit més falaguer, digne premi a la seva vida, mirall de santetat.

Fou Jurat en el primer Consistori dels Jocs Florals y únich supervivent d'aquell Consistori al celebrarse el cinquantenari de nostra Gaia Festa fou nomenat President d'honor del Consistori.

Home modestíssim, afable ab tots els que'l tractaren, era model de ciutadans y d'empleats, car en les oficines del ferro-carril de Barcelona a Tarragona y Fransa, qual secretaria desempenyà de feia ja molts anys, hi ha deixat imborrable recort.

RENAIXEMENT, al associarse al dol de Catalunya, fa present a sa atribulada familia el testimoni de son condol.

Pel Dret Català. — Els joves estudiants de Dret propulsors de la patriòtica campanya realisada per obtenir la derogació del R. D. d'en Barroso, ha acordat publicar un manifest dirigit als estudiants y a tots els catalans, explicant l'estat actual de la qüestió y lo que cal fer pera lograr la seva derogació.

No cal dir que l'esmentat document es esperat ab interés pera tots els que s'han interessat per aquesta important qüestió.

En el Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria se celebrà una important reunió de pares de familia pera tractar de la nova llei confeccionada pel ministre de la Guerra tergiversant la llei de Bases aprovada per les Corts.

Després de llarga discussió s'prengueren diferents acorts, entre ells, enviar un missatge a les Corts protestant de l'obra anticonstitucional

del ministre de la Guerra, nomenantse una comissió pera visitar les autoritats locals pera demanar son concurs y valió apoi pera defensar lo que creu es de justícia.

Dintre de poc el «Centre Autonomista Català» de Navarres, farà sortir a llum, un periòdic que será portantveu del susdit Centre y de les Escoles que sosté.

Celebrèm coralment la sortida d'aquest nou periòdic, pera la defensa dels ideals reivindicadors de la nostra terra.

Ha sigut nomenat alcalde de Sant Feliu de Torelló, el ferm catalanista y conegut farmacèutic en Francisco X Vergés.

El felicitem coralment, desitjant al ensemps que ocupant aital lloc, seguirá treballant per Catalunya.

L'adresa de l'Oficina Central de les Nacionalitats publicada en el número 63 d'aquest periòdic, aparegué equivocada, doncs tots els que vulguin dirigir-se tenen de ferho a la rue Taitbout, 3, París.

Per manca d'espai, ens veiem precisats a deixar pera'l prop-vinent número, la ressenya de la conferencia, que sobre'l tema d'«Amor a l'estudi», donà'l nostre volgut company en Vicens A. Ballester, el diumenge a ta tarde, en l'«Escola de Mossen Cinto».

Varis ateneus y centres de cultura han proposat l'idea de federar a totes les entitats que's dediquen a fins culturals de Catalunya. Entre les moltes adhesions que s'han rebut a tal idea figuren en primer lloc el Centre de Lectura de Reus, la Fundació Horaciana, els Ateneus Pedagògic, Samboià, Vilasanés, y'l de Vilanova y Geltrú.

Ha quedat definitivament constituït el Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans, havent comensat les seves tasques el Comité de Lectura pera l'admissió de les obres que's tinguin d'entrenar en la próxima temporada en el Teatre de Catalunya (Eldorado).

Formen dit Comité els crítics y autors senyors J. Roca y Roca, Emili Tintorer y J. Pous y Pagés, junt ab don J. Gumà com a coempresari del Sindicat.

CANÇONER POPULAR

CONCELL

CANÇÓ POPULAR CATALANA

Alegre

A re s'ha dic-tat u-na can-ço-ne-ta
 tre-ta d'un fa-dri yu-na mi-nyo-ne-ta
 dos anys se trac ta ren mes se van ca-sar
 las se-vas pas-sa-das vos vull es-pli-car

CONCELL

Ara s'ha dictat
una cansoneta,
treta d'un fadri
y una minyoneta.
Dos anys se tractaren,
més se van casar.
Les seves passades
vos vull explicar.
Ell se diu Josep,
ella 's diu Maria;
són de Sant Martí,
terra divertida.
Ell es fill d'un sastre,
fa de sabater;
la minyona es filla
d'un mestre barber.
Se pot alabar
que ella es molt discreta;
blanca com la neu,
sempre està rogeta;
te l'ull que li parla
y el cabell castany.
Minyona mes guapa
no l'heu vista mai.
Una cara te
com una pometa,
te 'l ras aïllat,
la boca xiqueta,
la dent menudeta;
sab molt ben parlar:
pesa les paraules
quan les deixa anar.
Ab tota la gent
es amoroseta
y en l'enraonar
molt gracioseta,
molt curioseta
s'agrada d'anar.
Minyona com ella
molt poques n'hi ha.

Sempre s'ha agradat
d'anà endresadeta,
tant dia de feina,
com dia de festa;
molt presumideta
en el caminà;
la roba que porta
molt be li està.
Jo m'hi vaig casa
sols per l'hermosura;
però, trist de mi,
era criatura;
lo dot que tenia
a mi m'enganyà,
y ara pago censos
prop de Cornellà.
Prou me vaig casa
ab molta alegria,
y ara, si pogués,
me descasaria.
Quatrecentes lliures
li van dar de dot,
y al cap dels dos mesos
ho havia gastat tot.
Jo us diré'l que fa
desde que es casada:
no vol treballar,
que te mala gana,
jaure tot lo dia,
menja y beure bé;
grosses penes passa
lo pobre sabatè.
Parlant de filà,
ja s'en posa altiva:
me diu que no pot,
que no té saliva:
tot el fil que gasto
l'he de fer filar:
si això dura massa
no ho podré aguantar.

No sab de cusir
ni fer una camisa,
la mitja sab fer,
pero ja sen prisa;
cria la vehina,
se'n posa a garlar:
tot lo dia passa
sense treballar.
Pera anar a sarau
ja's troba aixerida:
ella se n'hi va
ab molta alegria,
jo m'en quedo a casa
a dormi o treballà;
ella salta y balla,
qui sab lo que fa.
Farta de ballà,
ja s'en torna a casa;
ve ab els fadrinets
ben acompanyada,
tota fadigada.
Si la vull renyà
apareix que es boja
de tants crits que fa.
No sab de cuinar
ni fer l'escudella;
un dia va fer
caragols ab ceba;
també cols y bledes
hi va barrejà;
perquè vaig renyar-la
me va ataconà.
Ab tots els vehins
ja s'es barallada;
quatre cops o cinc
ha estat arrestada.
Si jo vull reptar-la,
se posa a eiridar;
per força la capa
la tinc d'aguantar.

Jo ert fadri extern,
sens pare ni mare;
quan me vaig casar
res a mi 'm faltava;
ara som un pobre
fart de treballà:
pera mi y la dòna
tinc de guanyà 'l pa.
L'estat de casat
es vida molt bona,
no pas pera mi,
que tinc mala dòna:
pera res no es bona
sinó per menjar:
lo poc que jo guanyo
prompte ho va a gastar.
Ja veyeu, fadrins,
si 'n passen de penes
els pobres casats.
De totes maneres,
el que ho ensopega
es molt bon estat,
pero aquell que ho erra
es desgracià.
Caseu-vos, fadrins,
ab una pagesa:
no us enganyi 'l dot
ni la boniquesa,
que la boniquesa
no us donarà pa:
feu que siga bona
pera treballà.
Ara, perdoneu
si hi ha alguna errada.
Aquesta cansó
jo la só dictada.
Joseph Guardiola,
y faig de sabater;
les feines de casa,
tot ho tinc de fer.

VIDA CULTURAL

Conferencies de Dret Civil Català

L'Academia de Jurisprudencia té organises una serie de conferencies sobres el Dret Civil Català, les seves principals institucions y l'esperit modern ab que cal vivificarles. Es una tasca altament profitosa aquesta, originada ab motiu de la patriòtica campanya contra 'l R. D. de Notaries. Els aimants del nostre Dret y 'ls enamorats de Catalunya devèm sentir un gran goig y devèm felicitarlos de que l'Academia de Jurisprudencia, porti al davant dels devots, una selecta feina en l'estudi del nostre pensament jurídic.

El día 8 de Janer va fer la primera disertació l'erudit jurisconsult J. Pella y Forgas tractant l'important punt de la codificació jurídica que tantes discussions ha promogut. El senyor Pella l'estudià científicament y digué quina es la solució moderna de formar codics, ab les seves aplicacions práctica y teòrica; y el meritísim professor dels «Estudis Universitaris Catalans», don Antoni M.ª Borrell y Soler, va estu-

diar, el día 22, les «Formes testamentaries», explicant les modificacions y reformes que precisen introduir.

Prestigiosos conreuadors de la nostra ciencia del Dret, com són en J. de D. Trías y Giró, el nom del qual ja imposa un acatament; el selectíssim notari de Guisona don Josep Fans; el de Girona don Emili Sagner, qui té fets estudis de gran valor; en Carles M.ª Soldevila, Coll y Rodés, Guillem A. Tell y Lafont, l'Anguera de Sojo, l'erudit catedrático de l'Universitat don Joaquim Dualde, en Maspons y Anglases y en Tomás Carreras y Artau, devots fervorosos del Dret Català, en honor del qual venen treballant ab talent innegable; totes aquestes personalitats significadíssimes disertarán sobre les nostres institucions venerandes, donant un camí de llum als sedents de la cultura jurídica.

Tant meritoria y hermosa acció de l'Academia de Jurisprudencia, que ve patrocinada per la Diputació, mereix la lloansa més sincera. Una y altra corporació no necessiten pas cap encoratjament, quan aixís obren, en profit del Dret Català y de la Personalitat inextingible de Catalunya.— C.